

IV. évfolyam | 20. szám | 2022. 05. 19–25.

690 Ft | Éves előfizetőknek: 438 Ft
3,77 EUR | 14,08 RON | 350 DIN

mandiner

first gentleman
VERES ISTVÁN
*Büszke vagyok
a feleségemre*

Novák Katalin
*férje új szerepéről,
pénzügyi pályájáról
és a családi összetartásról*

www.mandiner.hu

Kocsi-út az éjszakában

SÁNDOR LÉNÁRD

AZ MCC NEMZETKÖZI JOGI
MŰHELYÉNEK VEZETŐJE

Képzelnék magunk elé egy nem túl távoli jövőt Európában. Ebben a jövőben életünk meghatározó kérdéseiről egy tőlünk távol eső bírói testület tagjai döntenek. Ők ellenőrzik az európai társadalmak alapvető szabályait és intézményeit. Kimondják a végső szót arról, mit tekintünk az élet kezdetének és végének. Meghatározzák a rendfenntartás kereteit, jogosítványait. Rögzítik, hogy milyen távolságot tartson az egyház a közéleti kérdésektől. Eldöntik, lehet-e keresztet jelképező emlékművet közterületre építeni, a meglévőket vissza kell-e bontani. A sor még folytatható.

Egy nap azt a meglepő hírt olvassuk, hogy erről a bíróságról kiszivárogtattak egy határozattervezetet. Eszerint a bírók többsége az emberek életét érintő fontos kérdés szabályozását a tagállamokra, a nemzeti közösségekre bízta. Alig órákkal a szivárogtatás után militáns tüntetők csoportjai jelennek meg a határozattervezet jegyző bíró háza, templomok és társadalmi szervezetek előtt. A tüntetés fenyegetésbe, majd erőszakba torkollik. A militáns csoportok Molotov-koktélt is bevetnek a meggyőzéshez. A bíró és családja kénytelen menekülni. Egy ismeretlen helyre, ahol állítólag biztonságban van. Legalábbis amíg hollétére nem derül fény. A bíróság épülete köré pedig két és fél méter magas vaskerítést húznak. Állítólag elég jó védelmet nyújt...

A képzeletbeli jövőt felvázoló sorok ma az Egyesült Államok valóságát jelentik. Vajon jelentenek-e majd egykoron európai valóságot? Miről is van itt szó? Május elején kiszivárgott az Egyesült Államok Legfelsőbb Bíróságának egyik döntéstervezete. Ennek értelmében a bíróság hatályon kívül helyezi az 1973-ban meghozott Roe kontra Wade-döntést, amely az abortuszt alkotmányos jogként ismerte el. Az idő előtt napvilágot látó tervezet a tagállamok demokratikus döntésére bízta a kérdés szabályozását. Ez az, ami kiváltotta a Molotov-koktélokot hajigáló militáns csoportok dühét. A baj persze

nem most, hanem 1973-ban, illetve az azt megelőző évtizedekben kezdődött. Amerika eredetileg a közjó iránt elkötelezett polgárok demokratikus önkormányzására épült. Az utóbbi évszázad viszont a helyi és tagállami hatáskörök washingtoni központosításáról szólt. Ennek végeredményeként pedig a legfelsőbb bíróság, akár szándékoltan, akár kényszerűségből, de alapvető közpolitikai kérdések döntéshozójává vált. A főbírók sokszor nem a jogot alkalmazzák, hanem egy ideológia romantikusnak vélt elképzeléseit juttatják érvényre.

Az abortusz e kérdések közé tartozik. A legfelsőbb bíróság alkotmányos védelemben részesítette, és ezzel a szabályozását kivette a tagállamok népképviselői szerveinek kezéből. Ezzel azonban legalább két probléma van. Egyfelől a bírónak nem volt mit megvédeniük, az alkotmány ugyan-

is még csak távolról sem érinti az abortusz kérdését, a tagállamok többsége pedig a korlátozás pártján áll. Másfelől a bíróság nem lezárt, hanem felszított egy ellenségeskedést. Antonin Scalia apokaliptikus hangvételű különvéleményében a kultúrharc kirobbantását látta az ideológiai viták szálaiba gabalyodott abortuszdöntésben. Igaza lett. Ez a kérdés Amerika második polgárháborújává fajult. A döntés óta eltelt évtizedekben a bíróságok a közpolitikai ütközetek fő színterévé, a bírókinevezések acsarkodássá váltak, a polgárok demokratikus önkormányzásának gondolata pedig már csupán torzó.

Amerika ugyan messze van, a történések tanulságait érdemes észben tartani. Kiváltképpen azért, mert a nemrég véget érő, Európa jövőjéről szóló konferencia ebbe az irányba haladó szekerre kínált jegyet. Olyan jövő felé, amelytől Ady Endre is óva int: „Minden Egész eltörött. // Fut velem egy rossz szekér, / Utána mintha jajszó szállna, / Félig mély csönd és félig lárma, / Fut velem egy rossz szekér.” A tengerentúli példa figyelmeztet arra, mielőbb ragadjuk meg a józanság feliratú féket ezen a kocsiúton.

„Az amerikai polgárok demokratikus önkormányzásának gondolata már csupán torzó”